

1 Gravsten som nabo til Rådhuset?

Den er god nok. Rådhuset og rådhusparken blev anlagt på den gamle Søndre Kirkegård.

Her blev den sidste begravelse foretaget i 1926.

Siden middelalderen og indtil 1805 havde man begravet folk inde i kirkerne. I Aarhus gjaldt det Domkirken og Vor Frue Kirke. Begge kirker havde også kirkegårde, men i starten af 1800-tallet skete der to ting: Aarhus voksede, og man løb simpelthen tør for gravplads. Desuden fik man ny viden om hygiejne, og det blev forbudt at begrave folk inde i kirkerne.



I Aarhus havde man derfor brug for nye gravsteder, og man etablerede blandt andet en kirkegård, der hvor Rutebilstationen i dag ligger. Efter få år indså man, at dette var uholdbart, fordi bugten til tider strømmede ind over kirkegården, hvilket betød, at lig kom op igen. Det var slut med kirkegård her i 1817.

Man manglede dog stadig kirkegårdsplads, og et nyt område kom i kikkerten. Man fandt området uden for byporten ideel. Byporten lå i øvrigt, hvor Frederiks Allé møder Sønder Allé. Skruer man tiden 200 år tilbage, ville man her have stået udenfor byen...

Den nye kirkegård fik navnet Søndre Kirkegård og blev indviet i november 1818. Kirkegården havde ikke en kirke, men fungerede som assistenskirkegård for Vor Frue Kirke og Domkirken. Ordet assistens er latin og betyder assisterende. Rydningen af kirkegården blev sat i værk sidst i 1930'erne, da man stod over for byggeriet af det nye rådhus.

2 Ole Rømer på Rådhuset

En verdensberømt aarhusianer, der levede for mange år siden...

Ole Rømer blev født i Aarhus i 1644, men rejste som 18 årig til København, hvor han studerede astronomi. Efter nogle år i København rejste han videre til Paris, hvor han gjorde den opdagelse, der gav ham verdensberømmelsen. Han fandt ud af, at lyset har en endelig hastighed.



Efter ni år i Paris blev Rømer kaldt hjem af den danske konge i 1781. Tilbage i København blev han blandt andet professor i astronomi og direktør for Rundetårn, lige som han stod i spidsen for at ensrette enhederne for mål og vægt i hele Danmark.

Ole Rømer døde den 19. september 1710 - seks dage før sin 66 års fødselsdag. Minderrelieffet på Aarhus Rådhus er i kobber, udarbejdet af billedhuggeren Olaf Stæhr Nielsen og afsløret i 1965.

3 Grisebrønden/Ceres Brønden

Grisebrønden eller Ceres Brønden blev skænket til Aarhus i 1941 af Ceres. Skulpturen er udarbejdet af Mogens Bøggild.

Den oprindelige skulptur er i granit, men på grund af hærværk blev den i 1992 flyttet til Landbrugets Rådgivningscenter i Skejby. Grisebrønden på Rådhuspladsen er i dag en kopi i bronze.



Mogens Bøggild levede fra 1901-1987. Han var særlig optaget af dyr, og han blev kendt som en af de dygtigste kunstnere udi disciplinen dyrefremstillinger.

Bøggild brugte hele ni år på at lave Grisebrønden, og han opholdt sig i flere måneder i en gristald for at studere dyrene og deres bevægelser. Oprindeligt skulle der også have været en mand mellem grisene, da Bøggilds udgangspunkt var historien om den fortabte søn, der har brugt alle sine penge og nu vil spise sig mæt med ved grisenes trug.

Da Bøggild var færdig med at modellere grisene, syntes han dog, at grisene fungerede bedst alene, og han undlod at lave et menneske.

Som en del af udtrykket rundt om Aarhus Rådhus blev Grisebrønden fredet i 1995.

4 Mindedækslet

På musikhusets område lå der indtil 1973 det, der var kendt som Vester Allé Kaserne. I dag står Officersbygningen og Ridehuset tilbage af det gamle militæranlæg.

Under besættelsen var kasernen besat af tyskerne. Det var et centralt militæranlæg midt i Aarhus, og var derfor af stor vigtighed for besættelsesmagten.



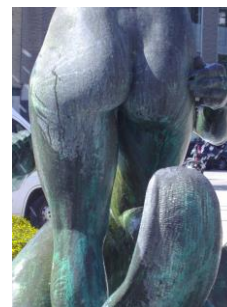
I dag er området prydet af en lille park med blomster, bænke og springvand, men midt i idyllen findes en mindeplade. Mindepladen er for den aarhusianske modstandsmand Alf Tolbo Jensen, der i en alder af 25 år blev henrettet på dette sted.

Han havde tidligere været leder af en terrænsportsafdeling, der reelt var en modstandsbevægelse. Når de var på terrænløb, fældede løberne tyske telefonmaster og skar ledninger over. Alf Tolbo Jensen arbejdede også som kurer for modstandsbevægelsen, men i oktober 1943 blev han arresteret på Vesterbro Torv i Aarhus.

Den 24. november 1943 blev han sammen med tre kammerater i arresten i Vester Allé dømt til døden. Dommen blev eksekveret 29. december samme år.

5 Agnete og Havmanden

Skulpturen blev afsløret 1. juli 1941 - samme dag som rådhuset blev indviet. Skulpturen er udført i bronze af billedhugger Johannes Bjerg. Statuens motiv er hentet fra en af de mest kendte danske folkeviser. Historien om Agnete og Havmanden er den, at Agnete forelsker sig i en havmand, der tager hende med ned til havets bund. En linje fra folkevisen lyder: "Han stopped' hendes Øren, han stopped' hendes mund, saa førte han hende til Havsens Bund." På havets bund fik Agnete og Havmanden en børneflokk, men Agnete fortryder og forlader havmand og børn.



6 Regnbuen på Aros

Aarhus' nye vartegn er den kaldt. Your Rainbow Panorama er navnet på den enorme skulptur på toppen af Aros, der blev indviet i maj 2011. Værket er udtænkt af den dansk-islandske kunstner Olafur Eliasson. Kunstværket er 150 meter langt og tre meter bredt. Den farverige regnbues sider består af glas i alle – netop – regnbuens farver. Den er hele 52 meter i diameter og "svæver" 3,5 meter over museets tagflade.



Fra det meste af Aarhus kan man se Your Rainbow Panorama, ligesom man fra Your Rainbow Panorama kan se det meste af Aarhus. Igennem de farvede glasruder fremstår Aarhus på en anden måde, end når man normalt færdes i byen, og Olafur Eliasson siger selv om sit værk: *Your rainbow panorama går i dialog med den eksisterende arkitektur og forstærker det, der i forvejen er givet, nemlig udsigten over byen.*"

7 Hønemor

Skulpturen Hønemor eller Kone med høne står ganske undseligt midt i Frederiksgade. Bronzeskulpturen blev opstillet i 1984 og er udarbejdet af billedhugger Aage Bruun Jespersen, Selvom Hønemor står i ensom majestæt skal hendes tilstedeværelse minde os om, at Frederiksgade fra gammel tid var en travl gade, der ledte handlende og rejsende til Aarhus, når de kom sydfra. Frederiksgade var en så travl og central gade, at man ind til midten af 1800-tallet på denne strækning skulle passere en af byens syv byporte.



8 Nitavl

Nitavl er navnet på et af de brætspil vikingerne spillede for at fordrive tiden, når de var ude at sejle. I dag kender vi nitavl under navnet mølle. Derudover menes det, at vikingerne også spillede skak og et spil kaldet hnefatafel.

Arkæologerne fandt ved en udgravning af en brønd på Store Torv i Aarhus en dækplanke fra et skib, der var blevet benyttet til at bygge brønden. Brønden blev anlagt i 1180'erne, hvilket var senere end vikingetiden. Alligevel ved vi i dag, at vikingerne formentlig også har underholdt sig med dette spil.

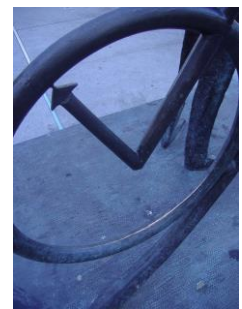


9 Statuen af Bernhard Jensen ved Immervad

Statuen forestiller Bernhardt Jensen. Han var socialdemokratisk borgmester i Aarhus fra 1958 til 1971.

Han blev født i Aarhus i 1910 og døde her i 1978.

Da Jyllands Posten i 2005 udskrev en konkurrence om, hvem, der skulle have titel af Alle Tiders Aarhusianer, blev Bernhardt Jensen valgt. Titlen fik han fordi, han i høj grad kan tilskrives æren for, at hele det gamle Aarhus, det vi kender som Latinerkvarteret, i dag er bevaret.



I 1960erne havde man planer om at jævne det meste af området med jorden for at gøre plads til en ny stor 45 meter bred motorgade tværs gennem den centrale bykerne. Motorgaden skulle gå fra Rådhuspladsen via Frederiksgade over Immervad, Lille Torv, Badstuegade, Volden, Studsgade og Mejlgade til Østbanetorvet. På trods af mange ønsker om en ny motorgade, spærrede Bernhardt Jensen for projektet, og reddede dermed det gamle Aarhus.

Der skete mange andre ting i den periode, hvor Bernhardt Jensen var borgmester. For eksempel blev festugen indført i 1965.

Statuen bærer titlen "Tiden, Byen og Manden". Den er udført i bronze af kunstneren Jan Balling, og den blev indviet i 2010.

Bernhardt Jensen holder ved en cykel, og det skyldes, at han i gadebilledet tit sås komme omkring på netop sin cykel. Han foretrak til hver en tid cyklen, og han fik faktisk afskaffet borgmesterbilen, da han tiltrådte i 1958.

10 Blyanten i Grønnegade

Gavlen er udsmykket af den verdensberømte italienske graffitimaler, der går under navnet Blu. I 2008 udsmykkede han og ni andre danske og internationale kunstnere byens gavle, gader og facader som led i projektet Icons for Now, der blev arrangeret af Aarhus Kunstbygning.

I forbindelse med gavludsmykningen skrev hjemmesiden www.kunsten.nu om



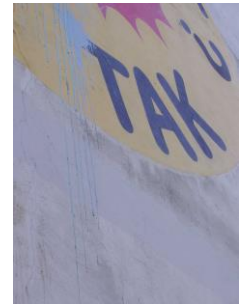
Blu's egen tilgang til værket: ”Selv om værket er udsprunget af en antimilitær holdning, mener han ikke, at det skal fastlåses i nogen bestemt tolkning. Han vil gerne, at folk umiddelbart kan relatere til værkerne, og han bruger altid menneskekroppen som motiv, fordi folk genkender og forstår det.”

Bemærk i øvrigt, at blyantens viskelæder er bygningens skorsten.

11 Atomkraft nej tak-skiltet

Symbolet blev brugt første gang til en 1. maj festival i Aarhus i 1975, og det har siden været symbol på modstand mod en særlig energiform. Logoet blev tegnet i april 1975 af den 21 årige Aarhusianer, Anne Lund, der var aktiv i organisationen OOA.

I løbet af få år blev logoet populært over hele verden, og det blev oversat til mere end 45 sprog. Det var, og er den dag i dag, det mest almindelige og kendte symbol verden over på modstanden mod denne energiform. Det anslås, at logoet er trykt i mere end 20 millioner eksemplarer. Logoet kom på gavlen her i 1976.



Baggrunden for logoet er den politiske situation i Danmark i 1970'erne. Perioden var præget af oliekriserne, og i dette årti var energiforsyning et vigtigt politisk spørgsmål i Danmark. Politikerne var positive over for at indføre en ny energiform, men dette blev mødt af massiv folkelig modstand. OOA og deres logo spillede en vigtig rolle i, at Danmark i stedet satsede på naturgas fra Nordsøen.

Har du endnu ikke gættet hvilken energiform logoet er imod? Det kan måske hjælpe dig, hvis du ved, at OOA står for Organisation til Oplysning om Atomkraft.

12 Kortet på Lille Torv

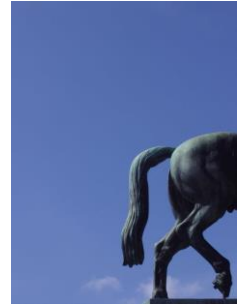
Hvis du ofte færdes i det centrale Aarhus, har du sikkert ofte skyndt dig på tværs af Lille Torv. Måske skal du nå bussen fra Klostertorv, måske skal du nå i butikkerne, før de lukker? Har du i vinterhalvåret undret dig over, hvorfor noget midt på Lille Torv bliver markeret med orange bånd, så du bliver opmærksom og ikke glider eller er dækket af en metalplade?



Stil dig cirka midt på Lille Torv. Find den store trekantede gyldne plade mellem brostenene. Kan du nu overskue både Lille Torv og Store Torv, selvom du glori lige ned i jorden...?

13 Christian X på Bispetorv

Navnet er Christian Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm. I kort form er han også kendt som Christian Rex. Han blev født i 1870 og døde i 1947. Han er kendt som Rytterkongen, men flest kender ham nok som Kong Christian den 10. af Danmark. Han overtog tronen ved sin fars død i 1912, her sad han til sin egen død. Han var således Danmarks konge i 35 år.



Christian den 10.s regeringstid var præget af store og dramatiske begivenheder.

I marts 1920 var han årsag til, at Danmark bevægede sig på kanten af revolution. Det skete, da han fyrede den siddende regering, hvilket gjorde ham meget upopulær i brede kredse. Folk gik på gaden og råbte ”ned med kongen”, men via politiske forhandlinger lykkedes det dog at finde en fredelig løsning på det, der siden er kendt som Påskekrisen.

Senere i 1920 gik Christian den 10. fra at være upopulær til at blive noget nær en landsfader. Det skete, da han i juli 1920 red over den dansk-tyske grænse for at markere Sønderjyllands tilbagevenden til Danmark. Området havde Danmark tabt til tyskerne i 1864.

Kong Christian den 10. var også konge under Første Verdenskrig fra 1914-1918, og han var fortsat regent, da Danmark var besat af det nazistiske Tyskland fra 1940-1945. Under besættelsen blev Christian den 10. kendt for sine daglige rideture rundt i København. Han ville vise sig for befolkningen og tilkendegive sin solidaritet, og herfra opstod betegnelsen Rytterkongen.

14 Madam

Skulpturen "Madam" blev indviet i år 2000, og er dermed af nyere dato. Inspirationen til skulpturen stammer dog fra en periode noget længere tilbage i historien. Kunstneren bag statuen, Christian Lemmerz, har ladet sig inspirere af det antikke Grækenland, og "Madam" er en fortolkning af marmorskulpturen "Hermes med Dionysosbarn", der blev fundet i Olympia i 1877.



Den oprindelige statue er dateret omkring 150-100 før vor tidsregning.

Hermes var de græske guders sendebud, og Dionysos var gud for vin og fest.

Skønt "Madam" blev genstand for kritik ved lanceringen, giver den anledning til en mange spørgsmål, og mere end 2000 år senere kan det antikke Grækenland på denne måde fortsat inspirere.

15 Roserne på domkirken

93 meter er årsagen til, at Aarhus Domkirke er Danmarks længste kirke.

Højt oppe på kirkens tårn er våbenskjoldet med de tre roser placeret på den fornemste venstre side. Våbenskjoldet er placeret der af manden, der stod for den endelige opførelse af domkirkens tårn – det var den mægtige biskop Jens Iversen Lange, der sad på bispestolen fra 1449 til 1482.



Hans tid som biskop i Aarhus var præget af magtkampe mellem ham på den ene side og den lokale adel og byens borgere på den anden side. På trods af uoverensstemmelser med det omgivende samfund var Iversen Lange dygtig til både at kæmpe for kirkens frihed og til at berige sig selv og sine venner. Han lod eksempelvis ikke beboere i kirkens ejendomme betale den årlige byskat, og han lod formentligt også bispens folk drive handel, hvilket byens borgere havde monopol på.

16 Torvenes Brøndsløjfe/Vanddragen

Vanddragen, der reelt hedder Torvenes Brøndsløjfte, blev indviet den 1. oktober 2003. Statuen har siden sin indvielse været en af Aarhus' mest omtalte og omdiskuterede statuer. Argumenterne deler sig, og nogle mener, at skulpturen er for moderne og abstrakt til at stå op af domkirken og de andre gamle bygninger på Store Torv. Andre mener, at skulpturen er et friskt pust på den gamle plads, og at mødet mellem nyt og gammelt er klædeligt. Hvad man mener, må være en smagssag.



Skulpturen er bygget i sort diabas, rustfrit stål og støbejern. Den er skabt af kunstneren Elisabeth Toubro.

Vanddragen måler 3,7 meter i højden og 19 meter i længden.

Skulpturen er inspireret af sine omgivelser. Dens runde kurver står i forbindelse med domkirkens runde facademonumenter, vandelementet kommer af åen og navnet - Torvenes Brøndsløjfe - er inspireret af torvets historiske funktion som brøndtorv.

17 Gelænderdyret

Ved trappenedgangen til café "Under Masken" står en særlig skabning og tager imod. Den er udført i perioden 1995-1999, materialet er massiv bronze, og kunstneren bag er den lokale Hans Krull.

Navnet på det sære væsen er "Gelænderdyret", og kun fantasien sætter grænser for tolkningerne af denne trappevogter. Væsenets bagben er udformet som hjul, dens krop er dækket med masker, og ser man igennem væsenets øje, opdager man, at iris er domkirkens tårnur.

"Gelænderdyret" står alene og vogter trappen, men muligvis føler den sig ikke helt alene. Tæt ved



kan "Gelænderdyret" finde selskab. Foran hovedindgangen til Hotel Royal står nemlig de tre væsener "Spilledjævelsken", "Sorteper og Havfruen" og "Modtagersken" (nævnt i rækkefølge set fra "Gelænderdyret"). Som med "Gelænderdyret" er fortolkningsmulighederne også mange her! De tre figurer er udarbejdet Hans Krull og arkitekten Kim Herford Nielsen.

18 Frisen øverst på Aarhus Teater

Foran indgangen til Aarhus Teater – øverst oppe – ses en række festlige figurer. Figurerne stammer fra Ludvig Holbergs komedie "Maskerade", som han skrev i 1724.



Maskerader var fester, hvor deltagerne mødte op gemt bag masker. Når man på den måde kunne gemme sin personlighed, kunne man optræde mere frit og måske gøre og sige ting, man normalt ikke ville.

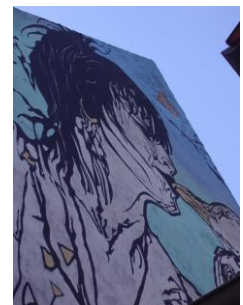
Holberg skrev sin komedie som indlæg i den diskussion, der fandt sted på dette tidspunkt. Man diskuterede om maskeraderne skulle forbydes eller ej. Holberg mente, at de løsslupne festligheder skulle bevares, men under kontrollerede forhold.

Holbergs "Maskerade" skulle have været spillet på et teater i København i februar 1724, hvor der normalt blev afholdt maskerader. Få dage før premieren blev der imidlertid udstedt et generelt forbud mod maskerader.

19 Mågekysset

Aarhus' måske mest kendte gavlmaleri hedder Mågekysset og blev malet i 1985 af Hans Krull.

Kvinden på billedet skulle efter sigende være Kate »Pussi Punk« Svanholm fra kultbandet Lost Kids, der prægede det aarhusianske punkmiljø i 1980'erne. Historien går, at da Hans Krull havde afleveret fakturaen på sit værk, var fakturaen uden moms. Han blev derfor bedt om at sætte moms på. Til det svarede Krull: "Der er sgu' ikke moms på kunst..."



20 Bag facaden på Fredens Torv 8

Malet af den danske kunstner Faust.

Og så er det vist bare op til beskueren selv at danne sig et indtryk...



21 Mejlgade 35

Mejlgade er omdrejningspunktet for en lang række kreative initiativer og projekter. I gaden findes blandt andet Frontløberne, der i mere end 20 år har været platform for unge med kreative idéer. Ud af Frontløberne voksede Kaospiloterne i 1991, der på en 3årig uddannelse uddanner kreative kulturentreprenører.



Området og gården i nummer 35 bærer stærkt præg af miljøet. Det vidner de mange vægudsmykninger om.

22 En gavl på Nørreport

Kunstværket er udført af Ole Marcussen og blev opført i 1987. Navnet på kunstværket er "Objekt", men hvad forestiller det?



Kunstnerens oprindelige inspiration var Aarhus å. Den bugter sig ind igennem byen, og den har siden vikingetiden spillet en central rolle i byens udvikling.

I dag kan kunstværket frit fortolkes, så hvad synes du, det betyder?